

ETNOLOGIA DE LA PENINSULA IBERICA. (Àrees principals d'estudi: Andalucia i zona properes i nord de la península). Joan Frigole i Reixach.

La interrogació sobre cuin és l'objecte d'estudi i de com el caracteritzen, delimiten i perceben els diversos etnòlegs que des del segle passat han investigat a la Península és una de les tasques fonamentals d'aquest curs. ¿Què estudien? ¿Com separen intuitivament o analíticament el seu objecte d'estudi de la resta de la realitat? ¿Com ho estudien? A part de quins presupostos implícits o explícits i conceptes ho estudien? ¿Per què ho estudien? Aquestes són les preguntes bàsiques i constants a formular a tots els autors i obres que inclou aquest curs.

PROGRAMA

1. Esbós històric del desenvolupament dels estudis etnogràfics i etnològics a la Península, des del segle passat a la postguerra. Referència especial a Catalunya. Presentació - dels principals autors i de les seves obres. Lectura i comentari de textes. Anàlisi dels conceptes i dels mètodes d'investigació emprats per aquests autors, així com dels seus presupostos ideològics.

1.2 Discussió del concepte de cultura popular. ¿Què cal entendre avui per cultura popular? ¿Què cal entendre per poble? ¿És útil aquest concepte? ¿Cal rebutjar-lo?

2. Els estudis antropològics de la Península des de la postguerra a l'actualitat: les monografies de pobles. Estudi específic d'Andalusia i àrees properes com Murcia i Extremadura. Anàlisi de tres monografies de pobles andalusos, intentant-ne de conèixer els pressupostos, models i conceptes uti-

litzats pels autors en el seu estudi, la caracterització - del seu objecte d'estudi i els criteris utilitzats per a delimitar la unitat d'investigació. Diferències en l'enfoc de tres autors.

2.1 Julián PITT-RIVERS: Los hombres de la sierra. (Un poble de la Serranía de Órgiva). Grijalvo 1971.

2.2 Enrique LUCUE BAENI: Estudio Antropológico-Social de un pueblo del Sur. (Poble de la Serranía granadina). Técnicos. 1972.

2.3 David GREGORY: La odisea andaluza (Estepa) Técnicos. 1978.
V. també el treball de D. Gilmore "Class, culture and community size in Spain: the relevance of models". Anthropological Quarterly 49, 89-106, 1976.

3. Per a valorar la fertilitat i pertinència dels pressupostos i models utilitzats en la selecció de les dades i en la seva anàlisi cal tenir més informació sobre Andalusia. - Articulació de les monografies amb el contexte més general que ofereixen els treballs d'historiadors, sociòlegs, literats, etc. Lectura i comentari de fragments seleccionats d'obres de Martínez-Alier, Díaz del Moral, Pascual Garrión, A. Bernal, Antoni Burgos, A. Comín, E. Malefakis, Hobson-Brown, García Lorca, Goysícola, etc.

Això serà objecte d'una Bibliografia a part.

4. Altres monografies i treballs antropològics sobre Andalusia que han de servir per al tractament detallat d'una sèrie de temes:

Isidoro MORENO: Propiedad, clases sociales y hermandades en la Baja Andalucía. C. XXI edit. 1972.

Pío NAVARRO MECINA: La cambiante estructura social de un pueblo de la Alpujarra. CIS. 1977.

David GILMORE: Carnaval in Fuenmayor: Class Conflict and social cohesion in an Andalusian town. a Journal of Anthropology Research, 32, 331-349.

4.1 El sistema d'identificació dels individus als pobles (Pitt-Rivers, Luque, Navarro...)

4.2 L'estructura de classes socials (Luque, Gregory, Gilmore...)

4.3 Discussió sobre les relacions patró/client. Punts de vista oposats: Pitt-Rivers, Kenny/Gilmore, Martínez-Alier

4.4 El matrimoni. Tipus d'estratègies matrimonials. (Pitt-Rivers, Luque, Gregory, Frigolé...)

4.5 Els valors: "Honor" y "honra" (Pitt-Rivers...)

4.6 El "machismo" (Gilmore...)

4.7 Festes: carnestoltes (Gilmore)

4.8 Les "hermandades" andaluses (Isidoro Moreno)

5. La franja nord de la Península: la casa.

De manera molt abreujada assenyalo els principals epígrafs:
La casa i el grup domèstic.- La casa i els sistemes de filiació, residència i herència.- La casa i el sistema d'identificació social dels individus i dels grups domèstics.
Relacions de cooperació i concisió les cases.- La casa com a unitat d'explotació.- La casa com a unitat dins el sistema de classes socials.- La casa com a pega al suport a l'estudi de construccions ideològiques sobre la pagesia.
Per l'estudi d'aquest apartat s'utilitzarà, a més de les monografies antropològiques existents sobre Galícia, País Basc, Aragó, etc., material jurídic (Capítols matrimonials, testaments...) i literari.

Algunes obres:

Carmelo LISÓN: Antropología Social de Galicia. Ed. de bol-

lla. Akal Ed. 1979.

W.A. DOUGLASS: Muerte en Murélagua. Barnal ed. 1973.

Ramón VALDÉS: "Ecología y trabajo, fiestas y dieta en un concejo del occidente astur", a Temas de Antropología española. Carmelo Bisón ed. Akal, 1976.

Bibliografía más extensa a part.

6. L'última part del programa està dedicada a tractar i discutir algunes temes urgents però poc tractats pels antropòlegs de l'estat, com la identitat nacional, immigració i identitat ètnica, situació socio-cultural de la classe obrera, etc.

Nota: Els alumnes que es matriculin d'aquesta assignatura han d'estar disposats a realitzar una sortida de camp a una de les àrees estudiades prèviament. Aquesta sortida de camp forma de les activitats del curs.